

Skärpt läge – det civila försvarets återkomst och din roll i Sveriges beredskap

---

Avsnitt 2 – Almedalen special: Totalförsvaret i framtiden

Medverkande

- Max Landergård, programledare, produktionsbolaget Storstad
- Micael Bydén, överbefälhavare, Försvarmakten
- Sven-Erik Österberg, landshövding, Stockholms län
- Charlotte Petri Gornitzka, generaldirektör, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Erik Olsson, kommunikatör, Länsstyrelsen Stockholm
- Kicki Scheller, försvarsdirektör, Länsstyrelsen Gotland.

Transkriberat innehåll

[00:00:00 - 00:02:31] Intro

Musik

MICAEL

Om Butja hade varit Borlänge, och Mariupol hade varit Malmö. Fundera på den. Ta med er det efter den här veckan. Det, mina damer och herrar, det är precis det det handlar om. Det kunde ha varit vi. Och då blir det för mig oerhört skarpt. Skärpt läge. Skarpt läge.

Det första jag vill säga som är oerhört viktigt: Försvarmakten kommer inte att klara sitt uppdrag utan stödet från civilt försvar om vi hamnar i väpnad — Under ett väpnat angrepp.

MAX

Menar du att den vanliga medborgaren, mediekonsumenten, följer nyhetsrapporteringar och tillämpar “Nånannanismen”. Det där gäller någon

annan, det gäller inte mig, och att man gör ett normalläge utav någonting som egentligen är väldigt allvarligt och tänker att “Det där får någon annan ta hand om.”

MICAEL

Alltså, det... Det låter ju jobbigt när du säger så, men jo, jag tycker nog det.

SVEN-ERIK

Jag tycker från Länsstyrelsernas del, och liksom sånt där, de uppgifter vi har framför oss nu, med de nya civilområdena som har inrättats och sånt där. Det finns en väldigt tydlig agenda vad vi ska jobba med och vad vi ska göra.

CHARLOTTE

Jag måste säga att det här var bland det viktigaste jag hört överbefälhavaren säga till oss. Jag har hört dig förut, och här, och med samma budskap. Men nu... Det är liksom... Det är så tydligt och så allvarligt. Jag kan inte ens dra ett skämt, och det brukar jag vilja göra. Därför det är verkligen så allvarligt.

MAX

Du lyssnar på Skärpt Läge — Det civila försvarets återkomst och din roll i Sveriges beredskap. Det här är en podd för alla svenskar om vad det civila försvaret är, hur det nu byggs upp igen och vad din roll kan vara i det arbetet. Det här avsnittet är ett specialinsatt avsnitt i vår programserie, från Almedalsveckan 2022, där jag intervjuar Forsvarsmaktens överbefälhavare Micael Bydén från scenen, åtföljd av en panel med Charlotte Petri Gornitzka som är generaldirektör för Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, samt Sven-Erik Österberg — Landshövding för Länsstyrelsen i Stockholm. Jag som pratar heter Max Landergård.

Musik

[00:02:31 - 00:26:14] Intervju ÖB Micael Bydén

MAX

Hej hej, allihopa. Max Landergård heter jag och kommer att moderera den här seminariepunkten som snart tar vid, som heter Totalförsvaret i Framtiden. Hur vill vi att totalförsvaret ska utvecklas? Vad händer nu och

framöver? Hur ser kopplingen medan det militära och civila försvaret ut, och hur kommer de samverka vid en höjd beredskap? Här för att tala om det, först ut, är överbefälhavare Micael Bydén. Välkommen.

MICAEL

Tack så mycket.

MAX

Hörde vi en applåd kanske också?

Publiken applåderar

MAX

Jaha, hur har ditt 2022 varit hittills?

MICAEL

Det har varit omtumlande. Det har varit väldigt speciellt. Det som har hänt och det som har trillat in kunde ingen av oss förutse när vi gick in i det här året. Och den som säger att man visste att det här skulle ske när vi gick in i början av året skulle jag vilja prata med, men... Efter 24:e februari, om än då att vi visste att det skulle ske någonting. För det var ju inte fråga OM Ryssland skulle göra något, vi hade ju sett den här upptrappningen och vi visste ganska väl vad som fanns där, utan snarare var det vilken omfattning. Vilken intention man hade. Vilken villighet man hade att ta risk. Efter det så hände det en hel rad saker. Mer ekonomi i år, i en redan hög ambition. I ett försvarsbeslut med hög ambition. Finansiella villkor som gör att vi kan gasa på mer, vi behöver inte vara oroliga för att gå över anslaget. Bemyndiganderamar om 30 miljarder till som gör att Försvarets materielverk kan gå till beställning. Två procent av BNP är en tydlig inriktning från politisk nivå, en väldigt tydlig markering att "Nu krävs det mer." Och i det här då en säkerhetspolitisk analys som leder fram till det vi nu har varit mitt uppe i, ansökan om NATO-medlemskap. Och IDAG ett beslut som säger att nu är vi inbjudna att bli medlemmar. Det här är historiskt stora steg, och omtumlande är ett begrepp. Sedan finns det massa saker att säga, men det här är väldigt speciellt.

MAX

Två procent av BNP. Hade du velat ha tre?

MICAEL

Då är det ju så att mycket vill ha mer. Man ska ha stor respekt för att det här en mycket tydlig satsning, och den kom redan i försvarsbeslutet 2020. Inte två procent, men tydliga ökning. Det vill säga, vi kom från ett försvarsbeslut med höga ambitioner, men som inte var riktigt fullt ut finansierat. Och 2020 kommer nästa med omfattande ambitioner, investeringar i mer personal. I andra förutsättningar, ny infrastruktur och det här. Det är stort och att nu säga att det skulle vara ännu mer — Vi är mitt uppe i det här att hitta former för hur vi ska gå fram. På några skälvanande veckor så beskrev vi hur man skulle kunna ta sig i trappor här till två procent. Men det är nu vi gör det stora jobbet, och det kommer vi att göra fram till första november. Då ska jag gå in med mitt kanske viktigaste råd till regeringen. Omfattande, komplext, i en värld som ställer mycket, mycket höga krav på oss.

MAX

I den situationen som Sverige, med många andra länder, nu har hamnat i de senaste månaderna — Vad har varit din största prövning?

MICAEL

Man får säga att det är flera. Till att börja med 24 februari. Det som slår mig direkt när det här sker, det är: “Har vi allting på plats?” Vi har under en period här justerat, anpassat, vår beredskap vid ett antal tillfällen. Det tydliga utåt har varit förstärkning här på ön. Mer personal över tiden. Vi har flugit mer över Östersjön, vi har haft fler sjögående timmar där ute. Vi har anpassat den här beredskapen. Det var det första. Har vi en god lägesbild? Är kanalerna öppna mot våra partners? Har vi den information vi behöver, och delar vi den information vi har? Det var ju den ena delen. Rent personligt, så har jag brottats väldigt mycket med situationen som sådan. För när man förstår, till del, vad det innebär att vara ett land i krig. För det är vad det är. Det är ett land i krig. I Europa. Då måste man också fundera på “Vad kan vi göra?” Och emellanåt har det känts lite som av vanmakt. Vad vi än gör så känns det för lite. Men vi har ingenting att skämmas över. Vi har lämnat substantiella bidrag. Vapensystem som får verkan mot den här överlägsna fienden de har att slåss emot. Så det är väl en del också som jag känner själv att jag fått kämpa med. Det här är inte något som jag hade önskat och hoppats på.

MAX

Du nämnde 1 november som ett viktigt datum. Vad kommer ditt fokus i övrigt vara det kommande halvåret?

MICAEL

Först och främst så gäller det att ha koll på läget just nu. Här och nu, att inte missa någonting. Att om någonting händer så ska vi finnas på plats där och när det händer med de resurser vi har. Det är den skarpa verksamheten, det är nummer ett. Sedan är det ju ett stort fokus just nu att den interna analysen och arbetet med det här underlaget i samarbete och samverkan med andra viktiga myndigheter och aktörer för oss, som ska se till att vi får leveranser av utrustning och materiel. Som ser till att vi får infrastrukturen på plats. Försvarsindustri som ska leverera de materielsystem som vi så väl behöver. Vi ska också tala om var den här resan framåt nu — För man kan säga att det är ett nytt försvarsbeslut per definition, som vi gör två år tidigare. En omvärldsanalys, en bedömning av läget framöver. Vad ska vi fokusera mer på? Vad innebär NATO-medlemskapet? Hur ska representationen se ut av militär närvaro uppe i norr, och så vidare, och så vidare. Det här ingår. Hela paketet. Så att, det blir ett... Att komma från den hektiska våren och den här intensiva sommaren mot en fullspäckad höst - Det är vad jag har framför mig här nu, och min organisation.

MAX

Samarbetet mellan den militära och civila sektorn. Det är ju det som det här kommer handla om, ganska mycket. Totalförsvaret. Hur kommer det här se ut i framtiden?

MICAEL

Det vet jag inte riktigt.

MAX

Tack! Då var vi klara!

(Skratt)

MICAEL

— Men tillsammans med Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, så är det ju det här vi har jobbat mycket, mycket intensivt med i flera år. Vi lämnade in vårt första gemensamma underlag 2016. Och det senaste viktiga underlaget som då går under rubriken “Handlingskraft”, där pekar vi också

ut hur det här samarbetet bör se ut och hur det ska utvecklas. Så att strukturen och formerna börjar ta plats. En ny struktur i höst som vi ska kliva in i. Men vi har ändå, får man säga, till del bara inlett den här resan, och allting är inte på plats. Men att vi... Det första jag vill säga, och som är oerhört viktigt: Försvarsmakten kommer inte att klara sitt uppdrag utan stödet från civilt försvar, om vi hamnar i väpnad... Under ett väpnat angrepp. Därför är det så oerhört viktigt för mig att det civila försvaret — Civilt försvar får också förutsättningar, bättre förutsättningar, egentligen samma förutsättningar som det militära att utvecklas. Det behöver utvecklas i takt. Och det handlar om allting från samordning, samverkan, samarbeten — Att alla har det alla har att göra. I första hand handlar det inte om en massa nya... Ja, inte vet jag, men vi behöver inte vänta på saker, utan nu gäller det att få fart under de förutsättningar vi har. Och jag har sagt det många, många gånger, och jag säger det för att jag tycker att vi kan göra mer. Och så säger jag VI. Där ingår även militärt försvar. Men jag tycker inte att vi har accelererat på det sätt som vi borde göra, och det kan jag komma tillbaka till.

MAX

Mmm. För när du säger att "Fler kan göra mer", att vi behöver växla upp: Vilka sektorer inom det civila behöver växla upp för att kunna matcha de förväntningar som Försvarsmakten har?

MICAEL

Samtliga.

MAX

Vil— Ja, ok. Så allting behöver bli bättre.

MICAEL

Men det är inte så att jag pekar finger i en riktning, eller mot politisk nivå, eller bara myndigheter, eller bara näringsliv. Det här... Vi har en indelning. Civil— Eller, totalförsvaret är ingen organisation. Det är ett antal verksamheter som per definition ska leda fram till att det här landet ska vara så starkt när vi sätts under den värsta press man kan tänka sig, det är då det väpnade angreppet. Och där är vi en rad aktörer som har mycket, mycket viktiga ansvar. Inte minst vi myndigheter. Där regeringen styr oss med tydliga uppdrag och regleringsbrev som vi har att leva upp till dagligdags. Så det som fungerar i kris, ska vi också verkligen se till... Och det jag förväntar mig, det är att alla förstår skillnaden mellan att vara krisorganisationer och

vara en del av totalförsvaret när krig råder. Där har vi en resa att göra. Jag hoppas nu att vi förstår det, med tanke på det som händer i Europa.

MAX

Kan du inte förklara då? Hur skulle du vilja göra distinktionen däremellan?

MICAEL

Nej, men distinktionen är att, det man måste förstå, det är att: När vi väl hamnar under väpnat angrepp, då ska alla de resurser som behöver nyttjas för det militära försvaret, nyttjas för det militära försvaret. Och då måste vi också hitta former för att göra det. Och nu tror ni att jag säger det att "Allting ska gå till det militära försvaret." Jag och min organisation kommer inte att tjäna på att vi stänger ned samhället. Samhället måste vara så starkt och så robust att de samhällsviktiga, samhällskritiska funktionerna är igång även under krig. Vi har exempel på det i Ukraina. Betalningssystemet, det ekonomiska systemet har hållit ihop, trots att det är fullt krig. Man har kunnat kommunicera över tiden på många håll. Skolor är igång, på många håll. Alltså, allt det här måste fungera. De resurser som jag kommer att behöva ha, det är när jag behöver prioritera och kliva in i vissa områden, då kommer vi att behöva ta för oss. Och för mig är det jätteenkelt: Om alla myndigheter löser sitt uppdrag idag, i kris, och att man tar det ansvaret med de mandat man har — Under de förutsättningar som råder.

MICAEL (forts.)

För det jag möts av, det är ganska ofta en problematisering kring att lagstiftningen inte är på plats. Det är otydlig ledning. Och så vidare, och så vidare. Det är bara att "Face the facts". Vi har det system vi har. Vi kan göra massor. Vi ska agera med det vi har här och nu. Och då handlar det väldigt mycket om att jag och Charlotte, och alla andra myndighetschefer, måste vara överens om det. Att vi litar på varandra, att vi vågar ta initiativ. Att vi vågar kanske kliva över det som närmar sig min gräns. Men då handlar det om positiv rapportering, då får jag väl tala om det.

MAX

Mmm.

MICAEL

Här tycker jag att vi inte är där vi ska vara.

MAX

Du pekade på Charlotte Petri Gornitzka som är GD på MSB, som tillsammans med Sven-Erik Österberg från Länsstyrelsen snart kommer att ansluta till oss på scenen, så det ska bli intressant att få deras inspel också. Men, hur vill du att totalförsvaret ska utvecklas? Det finns de som klagat på att lagstiftningen inte hänger med, och hur... Är det för mycket gnäll?

MICAEL

Nej, men det är inte för mycket gnäll. Men det är en försiktighet, istället för att kanske pröva nya sätt att gå fram, att våga ta samtalet. Att inte ta för givet när man sätter sig i ett stängt rum att man skrev ett avtal, utan snarare att man bygger det på relation, precis som det är uppbyggt. Vi har... Har ju jobbat med det här nu i ett antal år. Och jag är ju inte då mer begåvad än att — Jag har inte kommit på ett bättre system. Ingen har kommit upp med ett bättre system. Men vi gör ju förändringar kontinuerligt, som till exempel i höst med en ny struktur. Vi har också nu fått en regionindelning, så stegen kommer. Men vad jag är ute efter är att "Vänta inte på att saker och ting faller på plats." För det är nu, idag, som vi ska agera. Inte sen. Inte när lagstiftningen om två år kommer. "Vi har inte förutsättningar att teckna avtal med näringslivet, ska de ha betalt?" Ja, men det är klart att de ska ha betalt för avtal. Om det inte finns förutsättningar att teckna sådana avtal, då måste vi ju säga till att vi behöver det. Och så vår vi liksom ligga på där. Men jag tycker fortfarande inte riktigt att vi har vaknat trots att det är krig i Europa. Jag är lite orolig. Jag kan säga, jag är... Den här "Sense of urgency" som fanns 24 februari har ju också en tendens att svalna. Följ nyhetsrapporteringen. Och jag kan också säga så här: För dem då som tycker att jag pekar i någon riktning här, och är orättvis mot näringslivet, eller mot andra myndigheter, eller mot regering och riksdag. Nu tänker jag rikta mig till er, så kan ni också få en släng av slev. Alla här inne som 16 år och äldre: Ni har skyldigheter. Ni har skyldigheter att göra det här landet starkare med den lagstiftning som finns. Ta det ansvaret. Börja med er själva. Börja hemma. Se till att ni överlever under en period. Ta med er det till jobbet, och fundera på vad ni behöver ha på jobbet för att klara er. Krigsplacera er personal. Kostar ingenting. Kostar lite arbetstid. Klara ut vilka som är kvar när vi går in i högsta beredskap. För ni kommer att förlora personal på era arbetsplatser, för de kommer att gå till Försvarmakten. Alltså, allt det här gör det starka samhället. Det är det jag är ute efter. Det oroar mig lite att inte alla är på.

MAX

Menar du att den vanliga medborgaren, mediekonsumenten, följer nyhetsrapporteringar och tillämpar "Nånannanismen". Det där gäller någon annan, det gäller inte mig, och att man gör ett normalläge utav någonting

som egentligen är väldigt allvarligt och tänker att “Det där får någon annan ta hand om.”

MICAEL

Alltså, det... Det låter ju jobbigt när du säger så, men jo, jag tycker nog det.

Publiken skrattar

MICAEL

Men jag kämpat med en organisation, som har ju levt i en situation i många, många år som handlar om neddragningar och reduktioner. Vi var experter på att ta bort. Vi hade all tid i världen, när vi hade bristande ekonomi. Vi kunde hålla på hur länge som helst. Det blev perfekt. Nu är det omvända världen. Ambitionen är på plats, kraven är på plats. Vi ska bli mycket, mycket bättre. Tiden är bristvaran. Vi måste börja springa fortare, och då blir det ett bekymmer. Den inställningen i min organisation idag, som jag är oerhört stolt över, det är att egentligen ingenting är omöjligt. Och vi gör det vi kan med det vi har. För allting kommer inte på en— Vi tror nu för att vi går mot 2% av BNP, som inte är politiskt beslutat än. Men vi förväntar oss de besluten. Då tror man att “Då är faller allt på plats, då har Försvarmakten allting.” Det är långt ifrån den situationen, och det kommer ta många år innan vi är där. Men jag problematiserar inte. För det är nu det händer. Det är nu vi ska vara ute över Östersjön. Det är nu vi ska markera. Det är nu vi ska visa att vi är en mycket, mycket trovärdig partner på väg att bli allierad medlem i NATO.

MAX

Vi kommer återkomma till NATO, men när du ändå vidrörde det här med det civila försvarets förmåga historiskt, så hade ju Sverige under Kalla Kriget ett utav Sveriges... Eller, ett utav världens starkaste civila försvar med väldigt hög förmåga internationellt räknat. Är ambitionen att återgå till de nivåerna?

MICAEL

Ambitionen kan inte vara någonting annat än att vi ska ha ett mycket robust Totalförsvar. Det är min första kommentar. Det kan inte finnas något annat, och det ska bli mycket bättre än vad det är. Men om man säger att... Vi ska inte tillbaka till samma typ av Totalförsvar, för det leder tanken fel. För förutsättningarna idag är så annorlunda. Samhället är uppbyggt på ett annat sätt. Många av resurserna finns idag någon annanstans än i de stora tunga

myndigheterna. Så det finns beroendeförhållanden idag som är väldigt tydliga, och som vi också måste lära oss att navigera i och hitta fram i. Till exempel att Försvarsmakten inte har 850.000 personer i en krigsorganisation, utan vi har kanske 60.000 och vi ska växa en del. Vi har inte längre egen transportförmåga. Kunna hantera dri— Eller, vi har inte drivmedel så det räcker, vi kan inte hantera livsmedel, vi har inte sjukvårdskapacitet, den finns någon annanstans. Och då måste man då se till att resursen finns där och när den behövs. Så att: Hög ambition, starkt och robust. Men under andra förutsättningar.

MAX

2020 så hade du ett väldigt bejublat sommarprat. Om du hade fått frågan i år igen, vad skulle ditt sommarprat handlat om i år, då?

MICAEL

I år hade det blivit... Det hade blivit väldigt allvarstygnt. Det hade blivit en hel del i moll. Sorgligt, med det som händer i Ukraina. Men också framåt lutat, för det finns bara en väg att gå. Det hade varit krav på alla som jag har runt omkring mig, framförallt i min egen organisation, att fortsätta. Men också samarbeten och hur viktigt det är. Och det finns väldigt mycket fint att säga om det som händer och sker, och det... När jag blir då lite engagerad här och tycker att vi ska göra mer, så gör ju jag det utifrån perspektivet: "Se er runt och fundera på allt det fina vi har." Och hur mycket värt det är. Freden. Demokratin. Alla människors lika värde. Möjligheten att uttrycka sig om precis vad man vill, när som helst. Stå upp för alla de delarna. Alltså, det är ju det här det handlar om. Det är det här som står på spel. Just nu går frontlinjen rakt igenom ett land i Europa. De slåss för allas rättighet. För allas säkerhet. Och då tycker jag att vi också ska stappa upp lite. Det hade det nog handlat om. ... Och så hade jag spelat lite musik.

Publiken skrattar

MAX

Med det budskapet hade du inte fått plats med många låtar!

MICAEL

Nej men det är ju så här att när man får den här förmånen så — halva tiden är musik. Det är inte förhandlingsbart.

MAX

Nej, jag har förstått det. Vad har Försvarsmakten för förväntningar på det civila försvaret?

MICAEL

Men, höga förväntningar, det måste vi ha. Samtidigt så — Vi kan inte bara vara uppfordrande och ställa krav, utan vi ska ju göra det här i samförstånd och i samarbete. Och vi får ju hjälpa till att dra vårt strå till stacken här, men jag säger igen: Om inte civilt försvar blir starkt, om vi inte har det robusta samhället, då finns inte förutsättningarna att verka i en miljö under väpnat angrepp. Så det är klart att förväntningarna är jättehöga. Precis som de är på min egen organisation.

MAX

Precis, alltså, för... Det finns många funktioner i civilsamhället som kommer att behöva fungera vid en höjd beredskap. Vad kan civilsamhället räkna med för stöd från Försvarsmakten?

MICAEL

Det här svaret kan ju bli lite tråkigt då, men jag kommer ganska raskt att hamna i en situation med min organisation och mina resurser, som jag redan där kommer att behöva— Jag kommer att behöva prioritera väldigt hårt. Vilken del av landet som ska försvaras, med hur mycket. Så det blir inte mycket resurser kvar att gå i den riktningen, utan då handlar det ju om att ta hand om det väpnade angreppet när vi väl är där. Så det är oerhört viktigt att vi bygger totalförsvaret så att vi inte hamnar där. Det gäller ju att bygga upp den här tröskeeffekten. Eller det nya ordet som vi ska lära oss: Det är faktiskt "Avskräckning." Det är det det handlar om. Det är så man uttrycker sig i NATO. Ni kommer snart att vara NATO, vet ni det? Det är inte jag och Försvarsmakten som går med i NATO, och blir någon form av bidragsgivare i en stor organisation. Utan Sverige blir NATO. Vi kommer att göra NATO starkare. Vi kommer att öka avskräckningsförmågan i NATO. Det är förhållningssättet vi har, för att vi vet att det är så. Vi är väldigt välkomna där.

MAX

Vad kommer det innebära för Sverige? NATO-medlemskapet.

MICAEL

Det kommer att innebära, å ena sidan, en hel del förpliktelser och krav. Förväntningar. Men det finns också i andra änden någonting som man inte kan få på något annat sätt, och det är Säkerhetsgarantin, och det är ju då de traktatsbundna avtalen som vi i många år har pratat om i våra underlag och till del har blivit kritiserade för. Men vi har ju bara talat om att "Så är det." Det var lätt för mig att vara tydlig mot regeringen när jag fick frågan hur Försvarsmakten ser på ett NATO-medlemskap. Och när jag utgår från huvuduppdraget: Att möta ett väpnat angrepp enskilt eller tillsammans med andra, då är... Det är helt rätt. Beslutet att ansöka om ett NATO-medlemskap är helt rätt. Det går liksom inte att komma till en annan slutsats.

MAX

Har det skett en förskju — Det här blir sista frågan innan jag välkomnar upp våra panelister också — Har det skett en förskjutning i rollfördelningen i huruvida det civila försvaret och det militära kommer att ändras?

MICAEL

Ja... Jag är inte riktigt säker på att jag förstår frågan. Det kanske är så att de som kommer upp efter mig är klokare. Alltså, förutsättningarna är annorlunda. Det är uppenbart. Rollfördelningen är väl fortfarande rätt tydlig: Det är ett militärt försvar med en huvuduppgift. Där finns jag, och vi ska ju stödja i alla konfliktnivåer, men huvuduppgiften är väpnat angrepp. Och sedan har vi då ett civilt försvar med alla de beståndsdelar som ÄR omfattande. Väldigt komplexa. Och jag ska också ge Charlotte det: Det är enklare att vara chef och leda försvaret, det militära försvaret, med de ingående delarna, än i civilt försvar. Men jag är inte säker på att jag förstår frågan, men Charlotte och Sven-Erik kan säkert reda ut den.

MAX

Exakt, och det var väl en perfekt cue för att välkomna dem upp också. Precis, du kan byta plats till det andra bordet där. Tack så mycket Micael Bydén. En applåd för den första insatsen där...

Publiken applåderar

MAX

...Och när ni ändå sitter och klappar, så välkomnar vi också upp Charlotte Petri Gornitzka och Sven-Erik Österberg från Länsstyrelsen i Stockholm!

Publiken applåderar

[00:26:14 - 00:48:38] Panelsamtal

MAX

Varmt välkomna. Vatten har ni framför er. Reflektioner över den här seminariepartens första del? Vad säger ni om det Micael Bydén pratar om? Sven-Erik.

SVEN-ERIK

Nej, men det är väl väldigt lätt att hålla med när överbefälhavaren beskriver situationen och hurdan det är. Så jag känner mig väldigt hemma i det resonemanget, tycker jag, som han upplever också. Jag vill särskilt stryka under det här också genom... Kanske den här lite räddhågsna delen där man inväntar tydligare direktiv. Man kanske har lite för höga tankar om regeringen ibland, brukar jag tänka. Man tror att de sitter liksom med all kunskap och kan alla detaljer. Så är det ju inte. Det här är ny mark för väldigt många. Jag tycker att för Länsstyrelserna del och de uppgifter vi har framför oss nu, med de nya civilområdena som har inrättats, det finns en väldigt tydlig agenda vad ska jobba med och vad vi ska göra. Så om vi har haft mycket mötet och det har varit mycket snack, om man får uttrycka sig så... Efter sommaren och när semestern är över, då är det ju verkstad som gäller i det här. Det är väldigt tydligt. Det här ska vara på plats till 1:a oktober, och arbetet har ju hållit på ganska länge. Men det blir ju än mer intensivt, givetvis, att se till att man får allt det här på plats. Inte minst med läget som det ser ut runt om oss.

MAX

Tack, Sven-Erik. Charlotte, har det varit för mycket snack or för lite verkstad?

CHARLOTTE

Jag tror att vi behöver fortsätta att snacka. För en del i det här är ju faktiskt att vi måste mötas. Men jag tror också att det har varit för lite verkstad, men jag tror inte att det har varit snacket som har hindrat det, utan jag tror att det har varit modet. Alltså att våga agera på tillräcklig information, och... Jag måste säga att det här var bland det viktigaste jag hört överbefälhavaren säga till oss. Jag har hört dig förut, och här, och med samma budskap. Men nu... Det är liksom... Det är så tydligt och så allvarligt. Jag kan inte ens dra ett skämt, och det brukar jag vilja göra. Därför det är verkligen så allvarligt.

Och då tror jag att: Vi har nu en struktur att jobba i, och jag LOVAR att vi skulle ha ställt oss väldigt många fler frågor om vi inte hade haft det här imperativet. Vi måste sätta oss ned och göra saker och vi måste våga göra fel. Och då kanske vi måste stötta varandra. Vi kanske måste göra något innan vi har budgeten. Vi kanske måste fatta ett beslut som inte är forskningsförankrat. Och då får vi ju inte börja peka finger i den här situationen, då måste vi hålla ihop. Och jag är glad att det här civila försvaret erkänns som lite komplexare, för det är ju faktiskt ALLA människor som ska vara med i civilförsvaret. Från min egen beredskap, till min — Inte bara plikt, utan vilja — mellan 16 och 70 år, att göra någonting för Sverige. Inte bara för att jag måste, utan för att jag faktiskt vill. Och då måste vi mobilisera allt från individer till myndigheter och så vidare. Det görs ju inte över en natt. Och kanske har vi vilat för länge och startat sent. Men det är inte FÖR sent. Och inte när vi jobbar så här kollegialt.

MAX

Jag ska släppa in Sven-Erik och Micael snart. Jag har bara en fråga först till dig, Charlotte. Micael Bydén sade att hans uppdrag är lättare än ditt—

CHARLOTTE

Ja, ja. Mmm. Precis.

MAX

— Håller du med?

Tystnad. Publiken skrattar

MICAEL

Säg ja!

CHARLOTTE

Han säger att jag ska säga ja. Men alltså, är inte det ett lite för enkelt svar? Ehhh... Men jag säger "Ja", därför att det ger mig lite lite möjligheter att få en kvart till på mig. Och det handlar ju inte om MSB. Det handlar väldigt mycket om att någon vågar ta ledning. Och då vill jag faktiskt passa på att säga — Därför att det finns en lite såhär: "Vem får leda?" det här civila försv- Den här strukturen och systemet som nu är på plats och beslutat. Och jag tror faktiskt att jag åker hem från Almedalen och tänker, inte att jag struntar i det, men att vi MÅSTE från myndigheter och MSB se till att vi

samlas och att vi vågar ta en ledartröja i det här. Att det BLIR en tydlig ingång vilka som är samtalspartner. Och där ska vi göra det med ödmjukhet, men vi ska inte vara räddhågsna, vi ska inte vänta, vi ska inte fråga om vi får leda. Det tar jag med mig väldigt mycket.

MAX

Mmm. Bra. En fråga till allihopa: Hur påverkar Sveriges NATO-ansökan myndigheterna i Sverige och ert arbete med Totalförvarsfrågorna? Sven-Erik, vill du börja?

SVEN-ERIK

Ja... Det är ju svårt att säga exakt på det sättet. Det kommer ju ha påverkan på många olika sätt. Jag ser väl det där... Det är ingenting som jag går och grubblar jättemycket på. Jag tycker vاران uppgift är så tydlig vad vi ska åstadkomma i det här och så kommer det sedan successivt. Då ser vi vad NATO har, vilka krav det kommer att ställa på oss som vi får rätta in oss i. Jag tror att det där är ingenting man ska sitta och fundera jättemycket på, utan nu gäller det att jobba med de här uppgifterna och stärka de grenar som vi har ansvar för också. Sedan kommer NATO att påverka på olika sätt, och där ska vi ju också vara beredda på vad det innebär på olika sätt. Jag tror ingen kan svara fullt ut på den där frågan, faktiskt.

MAX

Micael, vill du göra ett försök? Hur påverkas NATO-medlemskapet... De svenska myndigheternas arbete med Totalförvarsfrågor? Vad tror du?

MICAEL

Första svaret är att för Försvarmakten så innebär det, om jag ska vara riktigt krass, ingen skillnad alls. Uppgiften och ansvaret att skydda och försvara det här landet, det kvarstår. Alla länder har en skyldighet att ha ett försvar, och det håller vi på att bygga upp. Det vi gör nu, det leder mot ett starkare försvar, en Försvarmakt i balans. Stödjande förband, motverkansförband, och så vidare, och så vidare. Så där ska vi fortsätta. Det är oerhört viktigt att ha den stabiliteten. Det andra, det kommer vi att titta på mer noggrant nu: Vad innebär medlemskapet i den planering som ligger, och den planering vi ska lägga? Finns det områden som vi behöver fokusera mer på, där vi förväntas göra mer? Finns det saker vi kan släppa på under en period? För vi kommer inte att klara att göra allting på en gång. Och det måste jag få be att komma tillbaka till, jag har inte de konkreta delarna. Men ansatsen, och det som ligger i Förvarsbeslut 20: Det är helt rätt. Det ska vi fortsätta att göra för att faktiskt kunna ta den första smällen. Och sedan får vi fundera på hur

hanterar vi tiden då fram till garantin, stödet, kommer. Det är det som blir avgörande.

MAX

Mmm. Charlotte-

CHARLOTTE

Ja?

MAX

—Som företrädare för MSB: Hur kommer MSB:s arbete att påverkas av NATO-medlemskapet?

CHARLOTTE

Vi kommer att arbeta väldigt mycket, och gör ju redan, med det som Micael tar upp om "Det avskräckande", alltså motståndskraft. Och det gör man under Artikel 3 i NATO. Vi pratar mer om Artikel 5 som är det militära, men Artikel 3 handlar väldigt mycket om att länderna ska bygga motståndskraft och resiliens. Vi har tränat det i samarbete med NATO, men nu blir det ännu mer. Vårt bidrag blir större, skulle jag säga, därför även om vi pratar om att vår förmåga måste öka och tempot måste öka, så finns det saker i Sverige som vi kommer att bidra med i jämförelse med andra länder i NATO. Där vi inte bara måste anpassa oss, utan där vi kommer att vara väldigt viktiga för NATO. Sen är det så här att det nordiska samarbetet — Vi kommer att kunna ge och ta.

Det skulle vi kunna göra utan NATO, men i NATO blir det ännu naturligare att vi jobbar ihop. Och när vi tittar på, jämför oss med Finland, håller på mycket så – nu går vi tillsammans istället, och det har börjat men det ska förstärkas. Det jag tror att det kommer innebära är också, och det måste man väl erkänna, en... Man måste sortera i byråkratin, lite grann. Vi är medlemmar i EU, vi har ett svenskt system, vi ska hitta in i NATO, och då kan vi inte hålla på att bygga olika processer för det där, utan vi måste få IHOP det där. Och då blir NATO naturligtvis en hängare för väldigt mycket. Och det kommer ställas krav på säker information och sådana saker, och det börjar nu. Det har egentligen redan börjat. Vi kommer förmodligen placera folk närmare NATOS högkvarter i Bryssel, så att vi får direktkontakt i det vi gör, så... Men inriktningen på jobbet är faktiskt densamma. Det — Mer och med fler.

MAX

Men om man ändå uppehåller sig kring ordet “motståndskraft”, så ger ju överbefälhavaren ett betyg som lämnar en del övrigt att önska när det kommer till hur det civila försvaret ser ut idag, och hur snabbt det har byggts upp — Eller inte byggts upp — Vad är er respons på det, Sven-Erik och sedan Charlotte?

SVEN-ERIK

Nej, men vi har ju haft en period av drygt 20 år där det har varit nedtrappning, precis som överbefälhavaren sade här. Där man har, liksom, dragit ned på det. Jag var kommunalråd i en liten kommun uppe i Bergslagen i början av 90-talet, och då fanns det ju ett civilt försvar fortfarande. Men det var ju precis på sista nypen innan det försvann, och man hade övningar och man hade... Ja, allt det här med förråd och grejer som fanns. Sedan har ju det där varit borta, så att det är inte så konstigt att vi inte har allt på plats på en gång. Men det har ju börjat för ett antal år sedan och sedan har det ju blivit accelererat just i det som händer i omvärlden nu. Kanske inte bara i Ukraina, utan det lite dystert ut lite allmänt, om man ska säga, säkerhetsläget. Och det är klart, det har påverkat oss. Jag tycker ändå vi har kommit en bra bit på väg. Och det är klart, ifrån Länsstyrelsernas sida, så framförallt det här som vi vill trycka på, det är ju så oerhört viktigt att få med kommunerna i det här arbetet. Oavsett vad som händer i ett land, så händer det ju i en kommun. Kommunerna är ju heltäckande, och det är klart, då måste också resurserna finnas där och förmågan måste finnas där. Det ser ju jag som en jätteviktig uppgift för Länsstyrelserna, de 21, att jobba med sina kommuner och se — Ja, dels att de kanske behöver mer resurser på olika sätt, men också vara ett stöd och hjälp att liksom se hur— För det är ju där, ytterst, det kommer handla om om samhället ska fungera, om vi är i höjd beredskap, eller vid allvarlig kris, eller till och med om vi skulle vara i högsta beredskap. Att grundsamhället ändå ska fungera. Det där är ju en jätteviktig uppgift för oss i Länsstyrelsevärlden att jobba med just det här, och vi brukar säga att kommuner är våra bästa samarbetsparter på det här. Och vi kan göra ännu mer där, och ska göra med där.

MAX

Mmm. Micael, ville du kliva in?

MICAEL

Nej, jag...

MAX

Nej, jag såg att du gjorde en anteckning, men det kanske var någonting annat?

MICAEL

Ja, men det var... Det kan jag berätta om vid något annat tillfälle.

MAX

Haha, ja, det är uppfattat.

MICAEL

Det var någonting bra jag fick med mig här.

MAX

Jaha, ja, okej. Det är ju toppen.

CHARLOTTE

Wow!

MAX

Du ser. Almedalen — Ibland får man med sig något också. Det är jättebra. Charlotte, ja?

CHARLOTTE

Men alltså, jag tänker så här: Vi ska naturligtvis prata civilt försvar och höjd beredskap. Men motståndskraft behöver vi för annat också.

MAX

Vad ÄR motståndskraft?

CHARLOTTE

Ja, men motståndskraft är ju att... Vi måste kunna se till att vårt samhälle fungerar så normalt som möjligt i händelse av kris. Att vi kan klara av det och att vi kan vara, liksom, hållbara även i situationer av klimathot. Ta till exempel bränder, för att ta något väldigt handfast. Det brann på Gotland igår.

Det behövde ni inte bekymra er om, därför att det kom två flygande... Två skopande flygplan. Förstärkningsresurser som Sverige inte hade tillgång till innan 2018, som vi har tillgång till nu, och som gör att vi bättre kan stå emot ett klimatrelaterat hot som ökar. Det är väl en tydlig bild av vad motståndskraft kan vara. Vi har också en förmåga i Sverige som är att vi ställer om ganska snabbt, och vi kan följa rekommendationer även innan de blir regler. Och det är också en typ utav motståndskraft, som vi kan verkligen använda oss av i — Men, nu måste vi ju bygga den i hela hotskalan och då blir det mer handfasta saker. Vi behöver datorhallar som är skyddade, så att vi liksom inte kommer åt vår information som inte ska kommas åt. Det är handfasta saker som inte är på plats. Så i hela den här hotskalan så har vi förmågor, men det vi pratar om här ju är klart sånt som måste till och som kommer kosta.

MAX

Micael?

MICAEL

Två kommentarer. Det ena, det är att när vi började den här resan för ett antal år sedan i militärt försvar, så var vi nere på väldigt låga nivåer. Vi är fortfarande en liten försvarsmakt. Om Försvarsmakten var nere på låga nivåer, så var civilt försvar nere på inga nivåer alls inom vissa områden. Det är det ena. Det vill jag ge... Men sedan är det så här, när vi pratar Totalförsvar så pratar vi, med all respekt, vi pratar inte kris.

CHARLOTTE

Nej, nej.

MICAEL

Vi pratar krigets krav. Vi pratar väpnat angrepp. Det är stor skillnad. Det är det som gör att jag emellanåt blir ganska hård i tonen. Vi kan kris, Charlotte, vi har ju visat det även om det var stökigt vid bränderna. Det här kan vi. Men det är en stor skillnad att förstå, och få in det här här inne, och känna att NU är vi robusta. Det är jag ute efter. Det saknar jag i det här. Därför så säger jag som jag gör, och sedan får ni ta det för vad det är. Men det här är något helt annat. Vi är långt ifrån där vi ska va. Ni kan tänka er om Kiev hade varit Stockholm. Om Butja hade varit Borlänge. Om Mariupol hade varit Malmö. Fundera på den, ta med er det efter den här veckan. Det, mina damer och herrar, det är precis det det handlar om. Det kunde ha varit vi. Och då blir det för mig oerhört skarpt. Skarpt läge. Skarpt läge. Så jag måste få... Det är viktigt för mig att säga det. Det handlar totalförsvaret om, och utvecklingen

av totalförsvaret. Då ska man börja där. Då blir man även duktig på det andra, inte omvända världen.

CHARLOTTE

Och det där är väl — Det är bra.

MICAEL

Ja det vet jag inte, men det är så.

(Skratt)

CHARLOTTE

Det är bra. Det är bra och det är viktigt att det är skarpt läge i diskussionen. Det tycker jag är jättebra. Men det är väl lite grann som vi också säger, att våga ta höjd. Alltså, att inte gå steg för steg och komma för sent in i allting. Och det handlar ju också någonstans om nu, när det civila försvaret- Det finns ju inga pengar riktigt till det civila försvaret. Och då ska vi på MSB se till att hela systemet förstår vad det behöver rustas upp till och vad det kostar. Och då när vi säger, det kommer, handlar, absolut om miljarder. Då, liksom blir det så här: “Oj...” Och det får ju inte vi ducka för. Även om det går att göra väldigt mycket med det vi har, så är det mycket som kommer kosta. Och där märker ju jag att den här insikten och allvaret som du tar upp - Det är ju inte där. Alltså, det är ju inte där när vi pratar om vad som behövs för att investera i det civila försvaret. Så där behöver vi höra mer på dig, och ta det i alla korridorer framöver. För det kommer behövas mycket investeringar, och inte minst på den nivå som Sven-Erik pratar om. Längst ut där vi är.

MAX

Sven-Erik, du ville komma in också?

SVEN-ERIK

Ja, jag tänkte säga... Jag tror att det är på det sättet att ett väpnat anfall på Sverige tror jag mentalt har legat fruktansvärt långt borta från medelssvensson, om man får uttrycka sig så. Nu har man fått en indikation på att det är inte osannolikt när vi har det i vårt närområde. Men fortfarande tror jag många känner att “Det där berör nog inte ytterst mig.”, utan det är någonstans ... Och det där tror jag vi måste hjälpas åt att fokusera och få inriktning på, liksom. Jag brukar dra en parallell till, vi hade pandemin och

sånt här också – Skulle det hända, det som ÖB säger här, med Stockholm och Borlänge och sånt där... Alltså, man måste ju ha en förmåga att förstå att man kan slussa resurser mellan varandra på ett sätt. Jag tänker pandemin, där det saknades skyddsutrustning på ett ställe, ja då tjuvhåller man på ett “För det kan hända oss”, och man får inte det. Just den där delen, där måste man överbrygga och se till att här måste det vara samlat i ett land där man faktiskt får resurser dit där man behöver mest och de som är mest utsatta. De där barriärerna måste man ju igenom om det här ska fungera ordentligt i ett samhälle när man är ute. Och där finns det nog mer att göra, men det är också en mental inställning som behöver förändras i det här. Jag tror fortfarande vi är, som nation, lite sömniga inför vad som kan hända. Det vill jag hålla med om, det som har sagts.

MAX

Ja, och det var bra att du nämnde det där, eftersom det leder mig vidare till nästa fråga: Jag vill gärna uppehålla mig lite grann till motståndskraften och också den individuella förmågan, och kanske också inte minst tilltron till den individuella förmågan. Charlotte, i er publikation som ni släppte för ett par år sedan, “När krisen eller kriget kommer”, då finns det en formulering som fastnade hos mig, i alla fall. ... Som jag dessvärre inte kan citera helt och hållet. Så, så bra fastnade den inte. Jag kan inte citera den! Jag kom på det nu ...

CHARLOTTE

Men innebörden?

MAX

Innebörden. Att “Sverige kommer aldrig ge upp.” Alla rykten om att Sverige har kapitulerat, motsvarande, är falska.

MICAEL

Ja.

MAX

Den idén. Upplever ni, i den här panelen, att den idén är fast förankrad hos alla individer i Sverige? Att man har tilltro till att “Det här löser sig, och jag har förmåga att kunna bidra.”?

MICAEL

Jag kan inte svara på den frågan, men jag har en uppfattning när det kommer till vår egen försvarsvilja och den är mer positiv än det som målas upp. Och jag kan ta några sådana här exempel som stärker mig i det. Man kan ta en sådan tragisk händelse som Drottninggatan i Stockholm, när många av oss blev fast i stan och inte kom någonstans, och när de som bor i stan gick ut på gatan och plockade in de som inte kunde ta sig någonstans. Den där solidariteten finns där. Det är ett sådant exempel. Det andra är nu, det är ju oerhört tydligt i början av året här: Hur många det är av medborgarna som sträcker upp handen och söker sig till frivilligorganisationer. Hemvärnet är det tydligaste exemplet, men även för de andra. Det finns där, och när vi mäter försvarsvilja på det sätt man kan göra i Sverige så har vi rätt höga värden. Och då är det alla de här tilltron till myndigheter, och att vi kan göra saker – och det finns någonting här som är väldigt starkt. Och då får jag inte ihop det. Att vi inte liksom sluter upp kring det här nu, när det är så allvarligt. Men jag är övertygad om att vi kommer att ställa oss upp och hålla emot och göra vad vi kan. Men då måste vi också ges rätta förutsättningar. Att de här mycket viktiga samhällsviktiga funktionerna fungerar över tiden, att vi inte släpper greppet om dem. För då blir vi robusta. Då kan man ju faktiskt lämna sin ort och göra någonting. Man vet att skolan eller äldreomsorgen är igång. Då känner man en trygghet. Då är man beredd att göra saker. Där är jag. Men det finns någonting fint att bygga på här, som vi ska vara rädd om.

MAX

Sven-Erik, du ville komma in. Sedan Charlotte.

SVEN-ERIK

Ja... Jag tänkte säga det. Jag tycker vi är en bra bit på väg dit. Och jag ser också sådana tendenser i samhället. Jag bara går till vår myndighet så kan jag säga – jag har sett här nu när vi gick in i stabsläge för Ukraina och sånt här: Det är inga problem att få medarbetare att ställa upp. Jag hade en kö som ville vara med i stab, och så var det inte tidigare. Jag har sett att vi skulle genomföra valräkningen då, som kan vara en simpel sak i sammanhanget om vi pratar krig och sånt där. Då fick vi också anmälningar. Förut har vi fått tjata att folk ska vara med på det där och att man ställer upp. Och jag tolkar det som en tendens i samhället. Att man är beredd att hjälpas åt. Därför att vi är mer utsatta och vi har en omvärld som är mer orolig och man vill vara med att bidra på rätt sätt. Så jag tycker jag ser positiva signaler i samhället på just det här att bidra. Sedan har vi ju hela civilsamhället som vi har känt ett oerhört tryck på. Vi har ju inte riktigt kunna ta hand om det riktigt, som har varit. Så vi skulle behöva organisera civilsamhället bättre. Vi har diskuterat lite grann på Länsstyrelsen i Stockholm att vi kanske ska bilda civilvärn där vi liksom har ordning på strukturerna. Där man vet vilka man

ska vända sig till också. Nu anmäler sig lite folk, hur... hur – man vet inte, vad kan – vad är förmågan? Det är lite rörigt, och det där måste vi bli bättre på när det gäller civilsamhället, för det känner vi också: Att det finns en jättestor vilja att vara med och hjälpa till när det händer saker. Men det måste ju också organiseras på rätt sätt, så att det blir rätt.

MAX

Innan jag släpper in dig Charlotte, så ska jag säga att efter att Charlotte har givit sitt inspel så öppnar jag också upp för frågor. Ni ställer er fråga, jag repeterar frågan så att den hamnar på... Ja, på band och allt sådant. Varsågod Charlotte.

CHARLOTTE

Är det förankrat. Enligt mätning så är 8 av 10 som vi frågar säger att: "Vi vill ställa upp för totalförsvaret." Men... Ja. Och sedan så säger... Kvinnor säger: "Vill ställa upp, men inte med livet som insats." Unga är ännu större beredskap att ställa upp. Och sedan är det så att myndigheterna - Vi har just fått veta lite grann om vårt anseende som myndigheter, och det är ju rätt viktigt att vi har gott anseende om vi ska mobilisera. Kustbevakningen sitter här i rummet. Therese. Bästa anseende av alla myndigheter. 67–69 procent. MSB har ökat 20%, så vi är on a mission här. Men man ska inte underskatta behovet av att man har lite tillit till myndigheterna när vi ska mobilisera. Sedan tror jag att det är väldigt viktigt att... Att vi klarar inte riktigt att hålla flera frågor i huvudet samtidigt. När media – du tog upp det Micael – när media slutar skriva, så kanske vi riskerar att tappa lite av den här viljan som vi hade när vi mätte. Och det är ju också ett jobb för oss då att hålla det här allvaret igång. Att vi ser till att komma ut med det, därför att det här tillfället som vi har nu att också få de resurser och den mobilisering vi behöver. Det är NU. Och där är vi väldigt överens. Att det är här och nu, och vi måste mobilisera allt vi kan nu. Och inte trött- Liksom, inte deppa för att det inte är samma medieaktivitet. För det är det ju faktiskt inte.

MAX

Nej. Jag förstår.

[00:48:38 - 00:51:24] Publikfråga

MAX

Är det inte värt att skala upp värnplikten för att stärka försvarsviljan generellt?

MICAEL

Jo men vi gör ju det, men det är inte till den nivå som jag förstår att frågeställaren uttrycker sig. I år, nu tar vi in ungefär 5 000. Det är 5 procent av årskullen. Det är könsneutralt, det är både kvinnor och män. Vi går mot 8 000 här om några år. Min utmaning är att det är vi själva som ska utbilda de här värnpliktiga. Det här räcker för att fylla vår krigsorganisation. Utan då ska man titta på plikttjänstgöring generellt sätt som inte bara är värnplikt, det vill säga att göra militär plikttjänstgöring. Utan det kan ju också vara något annat och det får du gärna kommentera, Charlotte.

CHARLOTTE

Ja och MSB har ju sagt vad vi tycker: civilplikt ska gälla. Och då har vi börjat med att de som redan är utbildade och kan direkt gå in: Ta en deltidsbrandman. Alltså räddningstjänsten har en enormt viktig uppgift inom ramen för totalförsvaret. Så det är liksom det första. Det andra är att vi tycker civilplikt överhuvudtaget, och nu har vi då ett uppdrag att tala om "Till vad?" Och sedan kommer man att fatta, troligtvis, beslut om det. Och vad vi också behöver göra är att få våra ungdomar, då, dina barn, att få upp både kunskap och intresse för det här. Skolan gör inte det idag. Nu kommer till hösten en liten pusselbit – nämligen utbildning för alla 16-åringar kring försvarsvilja, totalförsvaret.

MAX

Sven-Erik, vill du kliva in och kommentera något?

SVEN-ERIK

Ja, alltså... Jag är ju amatör när det gäller liks- Jag har ju full respekt för vad Försvaret säger vad det gäller värnplikt och vad man klarar av, men... Jag var ju väldigt emot när jag var i Riksdagen på den tiden, att man tog bort värnplikten, av flera skäl. Det är liksom kanske inte bara försvarskunskaper, det har också med försvarsviljan att göra och sådant där. Så att jag ser väldigt positivt om man går mot en ökad värnplikt, och helst också högre siffror än de som nämns här tror jag, och där kommer vi hamna i framtiden med all säkerhet.

MAX

När jag jobbade på Storstockholms lokaltrafik då skulle alla ta ett "körkort" i olika mjukvaror. Och om vi ses här om ett år så kanske alla har ett civilpliktskörkort också?

SVEN-ERIK

Vem vet?

MICAEL

Varför inte ett totalförsvarskörkort?

MAX

Totalförsvarskörkort, ja precis. En till anteckning där, vad härligt. Kul att man kan bidra!

Alla skrattar.

CHARLOTTE

Vad bra nu har vi satt agendan för nästa– Ja.

MAX

Och med det sagt så vill jag tacka så mycket. Micael Bydén – Överbefälhavare, Forsvarsmakten, Charlotte Petri Gornitzka – GD för MSB: Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, och Sven-Erik Österberg – Landshövding för Länsstyrelsen i Stockholm. Stort tack för att ni ville vara med.

SVEN-ERIK

Tack

Applåder

[00:51:24 - 00:56:42] Eftersnack

Musik

MAX

Vi avrundar det här avsnittet av Skärpt Läge med ett eftersnack. Vår reporter på plats i Visby, Erik Olsson, mötte direkt efter panelsamtalet upp med Kicki Scheller, försvarsdirektör vid Länsstyrelsen Gotland, för att höra hennes reflektioner av vad som sades.

KICKI

Ja, det som var mest tydligt för mig och som var som kammarmusik i mina öron, det var ÖB:s tydlighet. Att när vi planerar för totalförsvaret så är det någon annan typ av planering än när vi planerar för en kris. Det vill säga om landet hamnar i höjd beredskap, eller delar av landet hamnar i höjd beredskap, får Länsstyrelsen en helt annan roll och planeringsförutsättningarna är inte kris, utan de är kriget.

ERIK

Vad var det som var så bra med det ÖB sade, tyckte du? Kan du utveckla?

KICKI

Ja, i "Motståndskraft", delrapporten från Försvarsberedningen, så säger man ju faktiskt redan för några år sedan att kris- och beredskapssystemet, det är inte rustat för kriget. Och vi brukar säga här ute på Gotland att: Om man behöver fyra linor i krig, då är det fyra linor man gräver ned. Man kan inte gräva ned tre, för att vi kommer behöva fyra. Alltså man behöver ta höjd för det värsta, och sedan stärker det kris- och beredskapssystemet. Man kan inte göra tvärt om.

ERIK

Civilområden var ju ett begrepp som nämndes under det här panelsamtalet. Förklara för lyssnarna: Vad är det?

KICKI

Ja, civilområdet är en ny struktur som kommer att verkställas från och med 1 oktober, där Länsstyrelserna är indelade i 6 områden. Vi är ju 21 länsstyrelser, men nu är vi indelade i 6 civilområden, där 6 landshövdingar får ett mandat att samordna de övriga länsstyrelserna. Och anledningen till att man gör de här indelningarna, är ju att Försvarsmakten kanske har ett problem med att prata med 21 länsstyrelser. Nu är det enklare, en väg in, för 6 Länsstyrelser. Och anledningen till att man gör de här civilområden, det är ju att ansvarsfördelning, samordning ska bli mycket, mycket tydligare.

ERIK

Gotland har ju gjort mycket inom totalförvarsområdet de senaste åren, och Länsstyrelsen har varit en aktiv del i det arbetet. Berätta, vad har ni gjort?

KICKI

Ja, 2017 fick vi ett särskilt regeringsuppdrag som sade att vi skulle gå före landet med totalförvarsplanering och gärna får den satsningen också vara till inspiration för andra. Så att vi har planerat för höjd beredskap, vi har gjort fördjupade risk- och sårbarhetsanalyser i massa olika samhällsviktiga verksamheter såsom transportsektorn, livsmedel, hälso- och sjukvård, kommunalteknisk försörjning. Det är den ena delen. Den andra delen, så har vi höjt vår egen förmåga, det vill säga Länsstyrelsens egen förmåga. Jobbat med stabsmetodik, stabsorganisation, säkerhetsskydd, övat oss i höjd beredskap. Vi har under många år övat oss i kriser, men nu har vi övat oss i höjd beredskap. Det vill säga om Sverige skulle gå in i höjd beredskap, så får ju länsstyrelsen en helt annan roll, en helt annan lagstiftning. Fullmaktslagar träder i kraft som länsstyrelsen kommer att ha en roll i. Och det tredje spåret som vi har jobbat med, det är en samverkansmodell. Om det skulle bli höjd beredskap – hur ska vi samverka med Försvarmakten? För stora skillnaden här, är ju att i höjd beredskap så är det så att Försvarmakten har varken tid eller intresse av att sitta med väldigt många aktörer. De vill sitta med en, kanske två, aktörer och berätta vad är nästa steg i deras planer. Och då har vi hittat en modell hur det jobbet skulle kunna ske.

ERIK

På vilket sätt kan det här arbetet komma till gagn för övriga län i andra delar av Sverige?

KICKI

Ja, på Länsstyrelsens webb så finns vår öppna rapport. Den går att ladda ned, och till den finns 39 bilagor. Och det är tips och tricks hur man kan jobba med säkerhetsskydd, övning och utbildning, hur man kan jobba med personalrekrytering och krigsorganisation, krigsplacering. Det finns en metodhandbok för stabschefer och jurister om man behöver gå in i stab i höjd beredskap. Så mitt tips från coachen är att: Gå in på Länsstyrelsen Gotlands hemsida, ladda ned rapporten som heter "Totalförsvaret för ett starkare Gotland," och där finns det en massa idéer att hämta för både kommun- och länsstyrelser och andra statliga myndigheter. Låt er inspireras. Vi har inte svaret på alla frågor, men jag vågar påstå att vi har tagit fram mycket som andra kan använda sig av.

ERIK

Tack så mycket Kicki Scheller, Försvarsdirektör Gotland.

Kicki

Tack själv.

Musik

MAX

Du har lyssnat på Skärpt Läge, en podd från Länsstyrelserna. Kom ihåg att det finns fler avsnitt i samma serie om din roll i Sveriges beredskap. Lyssna gärna på dem. Skärpt läge produceras av Storstad Medieproduktion på uppdrag av Länsstyrelserna. Tack för att du har lyssnat.